

7. Синюков В. Российская правовая система. Введение в общую теорию. Москва: Норма, 2012. 672 с.
8. Хаустова М. Правова система України серед правових систем сучасності Проблеми теорії та історії держави і права. 2013. С. 23-29.
9. Рада визнала Революцію Гідності одним з ключових моментів державотворення. Українська правда. 2019. <https://www.pravda.com.ua/news/>
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоди про асоціацію Україна та ЄС. Верховна рада України. 2015. УРЛ: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text].

УДК 342.9.23:351.746

Махмурова-Дишлюк О. П.

**ПОНЯТТЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ**

У статті сформовано поняття інструментів публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні. Визначено, що це юридичні знаряддя адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що реалізуються в межах відповідності визначеної законом компетенції з метою захисту прав, свобод та інтересів осіб, які постраждали внаслідок збройних конфліктів в Україні.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративно-правове забезпечення, збройний конфлікт, інструменти, поняття, права і свободи, публічне адміністрування, суб'єкт публічної адміністрації, юридичне знаряддя.

The article forms the concept of tools of public administration in the field of administrative and legal support of human and civil rights and freedoms in the context of armed conflicts in Ukraine. It is determined that these are legal instruments of administrative activity of public administration entities, which are implemented within the limits of the competence defined by law in order to protect the rights, freedoms and interests of persons affected by armed conflicts in Ukraine.

Key words: *administrative activity, administrative and legal support, armed conflict, Concept, legal instruments, public administration, rights and freedoms, subject of public administration, tools.*

Вступ. Високі як законодавчо сформовані, так і визначені теорією народного права засади так би й залишилися нереалізованими позитивними чинниками, якби не було в арсеналі суб'єктів публічної адміністрації певних інструментів, за допомогою яких вони б забезпечували права свободи та інтереси приватних осіб і публічний інтерес держави.

Україна довгий час перебуває в умовах збройного конфлікту щодо захисту територіальної цілісності та прав і свобод громадян від російсько-терористичної агресії. Відповідно загальні та спеціальні суб'єкти публічної адміністрації мають у своєму арсеналі загальні та спеціальні інструменти публічного адміністрування.

Теорія адміністративного права та монографічні дослідження розкрили значну кількість таких інструментів, їх юридичну природу та особливості використання суб'єктами публічної адміністрації. Однак в умовах збройних конфліктів більшість із них вимагає оновлення та специфічного використання. Більше того, для потреб захисту прав і свобод громадян можуть застосовуватись надзвичайні інструменти публічного адміністрування.

При цьому треба зазначити, що загальні, спеціальні та надзвичайні інструменти публічного адміністрування при збереженні та відновленні територіальної цілості України, захисті прав і свобод громадян потребують

подальшого розвитку відповідно до тих нових викликів, що постійно виникають на лінії розмежування та в повсякденному житті осіб, які постраждали внаслідок російсько-терористичної агресії.

До проблеми інструментів публічного адміністрування які використовуються у сфері забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні, звертали свої наукові погляди вітчизняні вчені М. Алексійчук, Н. Армаш, В. Бібік, С. Бескорвайний, Я. Букреєв, А. Вишневський, В. Галуцько, П. Діхтієвський, Я. Журавель, М. Доненко, В. Біла, В. Колпаков, Т. Короткий, О. Кузьменко, О. Куракін, Лісова, С. Марущенко, О. Правоторова, Ю. Радковець, Є. Руденко, С. Сірий, О. Сікорський, Т. Тарахонич, Г. Христова та ін. Проте вони аналізовану нами проблематику безпосередньо не аналізували, а зосереджували свої наукові пошуки на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства та практики діяльності публічної адміністрації сформулювати поняття інструментів публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні.

Результати дослідження. Згідно зі словником української мови інструмент – це знаряддя для праці, або сукупність таких знарядь [1]. У теорії адміністративного права під інструментами публічного адміністрування розуміють зовнішній вираз однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах відповідності визначеної законом компетенції з метою досягнення бажаного публічного результату [2].

Згідно з широким підходом до складу інструментів публічного адміністрування вчені-адміністративісти відносять широке коло елементарних і комплексних заходів (способів) адміністративної діяльності публічної адміністрації, а саме: 1) форми публічного адміністрування: видання нормативно-правових актів; видання

індивідуальних адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих дій; здійснення матеріально-технічних операцій; 2) план як інструмент публічного адміністрування; 3) фактичну дію як інструмент публічного адміністрування; 4) методи публічного адміністрування – методи заохочення; методи переконання; методи адміністративного примусу: а) адміністративно-запобіжні заходи; б) заходи адміністративного припинення; в) адміністративні стягнення; 5) адміністративно-правові режими; 6) контроль (нагляд); 7) електронне врядування [2].

Виходячи з таких теоретичних позицій та наповнюючи їх конкретними положеннями чинного законодавства, а також власним розумінням аналізованої проблематики, розкриємо зміст окремих інструментів публічного адміністрування у сфері забезпечення з прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні.

Нормативно-правові акти – це акти підзаконної адміністративної нормотворчості, у яких містяться норми права, якими конкретизуються інші норми, що є в законодавчих актах вищої юридичної сили, а також передбачається механізм їхньої реалізації; визначаються типові правила поведінки у сфері публічного управління (наприклад, правила проведення контрольно-наглядових заходів); установлюється організаційно-правовий статус органів публічної адміністрації; реалізується механізм забезпечення конституційного статусу громадян України, іноземців, об'єднань громадян; установлюються необхідні заборони й обмеження; надаються спеціальні права та покладаються спеціальні обов'язки у сфері публічного адміністрування; формуються умови взаємодії і координації діяльності органів публічної адміністрації; проводяться в життя соціально-економічні програми [3; 4]. Наприклад, згідно з Наказом МОН України від 24 травня 2016 р. № 560 було затверджено Порядок прийому для здобуття вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти осіб, які проживають на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та в місті Севастополі, який уточнює деталізує положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та визначає особливості

отримання документів про загальну середню освіту й особливі умови прийому для здобуття вищої та професійної (професійно-технічної) освіти особами, які проживають на тимчасово окупованій території України.

Тим самим видання аналізованого підзаконного нормативно-правового акта дало можливість молодим громадянам України, які були змушені отримувати нелегітимну середню освіту на тимчасово окупованих територіях, реалізовувати своє право на освіту в Україні.

Індивідуальний акт публічного адміністрування – це рішення, що означає, по-перше, наявність волевиявлення суб'єкта публічної адміністрації, по-друге, таке волевиявлення стосується конкретної особи, об'єкта матеріального світу, ситуації, по-третє, містить обґрунтування надання (відмову в наданні) прав і обов'язків особи, установлення правового режиму матеріального об'єкта, ситуації, застосування чи використання повноваження. Суб'єкт публічної адміністрації ухвалює рішення відносно прав і обов'язків особи, об'єкта матеріального світу, ситуації після вивчення обставин справи на підставі чинного законодавства. Він визначає можливість надання права або необхідність покладання обов'язку, реалізації власні компетенції; на основі та з метою виконання закону й виражаючи свою волю надає та використовує відповідні права, покладає та здійснює обов'язки. На думку В. Білої, видання індивідуальних актів суб'єктами публічної адміністрації є абстракцією вищого рівня з категоріальним статусом, що об'єднує всі владні індивідуально-конкретні волевиявлення публічної адміністрації. Галузевою особливістю індивідуальних актів публічної адміністрації є їх цільове призначення – реалізація компетенції органу публічної адміністрації та дія, що вичерпується їх виконанням. Фактична реалізація приписів індивідуальних актів публічної адміністрації зумовлює втрату ними юридичного значення для адресата, що необхідно враховувати під час формування їх нормативної конструкції, шляхом установлення конкретних строків оскарження та набуття чинності [5]. Наприклад, своїм індивідуальним актом – Указом – Президент України Володимир Зеленський присвоїв молодшому лейтенанту Матвіїву Тарасу Тарасовичу за героїзм і особисту мужність, виявлені в захисті державного суверенітету

та територіальної цілісності України, самовіддане служіння Українському народові звання Герой України (по смертно) з удостоєнням ордена «Золота Зірка» [6].

Висновки. Отже, інструменти публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні – це юридичні знаряддя адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації (правові, організаційно-правові та організаційні), що реалізуються в межах відповідної, визначеної законом компетенції з метою захисту прав, свобод та інтересів осіб, які постраждали внаслідок збройних конфліктів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 4. 1973. С. 34.
2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 584 с.
3. Колпаков В. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.;
4. Адміністративний нормативно-правовий акт і адміністративний договір: юридична характеристика. *Юридичний вісник*. 2015. № 2 (35). С. 63-67.
5. Біла В. Індивідуальні акти публічної адміністрації: поняття та ознаки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. С. 56-59.
6. Про присвоєння звання Герой України. Указ Президента України р. №271. *Президент України Володимир Зеленський*. Офіційне представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents>
7. Про Збройні Сили України від 6 грудня 1991 р. № 1934-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст.108.
8. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях. Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 10. Ст. 54.

9. Про військово-цивільні адміністрації Закон України від 3 лютого 2015 р. № 141-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст. 87.

УДК 342.951:343.211 (477)

Зубов О. С.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджено адміністративно-правовий статус суб'єктів громадянського суспільства щодо забезпечення справедливого та ефективного правосуддя в Україні. Ключовим пріоритетом України на шляху до європейського реформування є побудова відкритого суспільства, що дозволить їй утвердити загальноєвропейські цінності та долучити до управління державою громадянське суспільство, якому останнім часом приділяється все більше уваги. Саме питання побудови громадянського суспільства є одним із найактуальніших в Україні.

Визначено, адміністративно-правовий статус суб'єктів громадянського суспільства щодо забезпечення справедливого та ефективного правосуддя в Україні є одним із центральних важелів у визнанні незалежності та незаангажованості судової влади. Діють вони на підставі чинного законодавства з урахуванням практики Європейського Союзу, застосовуючи адміністративні механізми та процедури, направлені на забезпечення прозорості, ефективності судових рішень, підняття правової культури та активності у суспільстві.

Ключові слова: адміністративне право, судоустрій, судочинство, громадянське суспільство, громадські об'єднання, суди.

The article examines the administrative and legal status of civil society actors to ensure fair and efficient justice in Ukraine. Ukraine's key priority on the path to European reform is to build an open society that will allow it to